

Narracje o miastach podzielonych w Europie Środkowej

Słubice i Frankfurt nad Odrą
oraz Cieszyn i Czeski Cieszyn

Narracje o miastach podzielonych w Europie Środkowej

Słubice i Frankfurt nad Odrą
oraz Cieszyn i Czeski Cieszyn

Elżbieta Opiłowska

Kamilla Dolińska

Justyna Kajta

Julita Makaro

Natalia Niedźwiecka-Iwańczak

Wydawnictwo Naukowe Scholar
Warszawa 2022

Recenzje: dr Łukasz Rogowski, UAM, dr hab. Dariusz Wojakowski, prof. AGH

Redakcja i korekta: Dorota Kassjanowicz

Projekt okładki: Maryna Wiśniewska

Zdjęcia wykorzystane w książce zostały – jeśli nie podano inaczej – wykonane przez autorki

Wydanie publikacji zostało sfinansowane w ramach realizowanego projektu badawczego „(De/Re)Konstruowanie granic - narracje i imaginacje o miastach podzielonych w Europie Środkowej w perspektywie porównawczej”, grant OPUS Narodowego Centrum Nauki, nr umowy UMO-2018/29/B/HS6/00258.

N A R O D O W E C E N T R U M N A U K I

Copyright © 2022 by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa

Copyright © 2022 by Uniwersytet Wrocławski

Copyright © 2022 by Authors

ISBN 978-83-66849-98-3

doi 10.7366/9788366849983

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa

tel. 22 692 41 18; 22 826 59 21

dział handlowy: jak wyżej w. 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: Stanisław Beczek (WN Scholar)

Wydrukowano w Polsce

Spis treści

Wprowadzenie	9
1. Studia nad granicami i pograniczami: ogólne nurty i agendy badawcze	14
1.1. Zmiana wykładni granic	15
1.2. Definiowanie pograniczy i miast podzielonych	18
1.3. Problematyka badawcza w studiach nad granicami i pograniczami	20
1.3.1. Kontekst historyczny	21
1.3.2. Kontekst integracji europejskiej	22
1.3.3. Badania praktyk społecznych	25
2. Miasta podzielone w socjologicznej perspektywie porównawczej.	
Cieszyn / Czeski Cieszyn i Słubice / Frankfurt nad Odrą	29
2.1. Dylematy porównania	29
2.2. Kontekst historyczny	31
2.2.1. Podział miast	31
2.2.2. Powojenne dekady w miastach podzielonych	32
2.2.3. Od miast podzielonych do dwumiał	33
2.3. Ludność i instytucje jako wybrane czynniki miastotwórcze	34
2.3.1. Potencjał ludnościowy	35
2.3.2. Instytucje	38
3. Narracje i imaginacje w perspektywie teoretycznej	42
3.1. Rozwój badań nad narracjami	43
3.2. W stronę analizy narracji	44
3.2.1. Struktura opowiadania	44
3.2.2. Treść i sposób opowiadania	46
3.3. Rodzaje narracji w badaniach miast	46
3.3.1. Narracje publiczne	47
3.3.2. Narracje przestrzenne	49
3.3.3. Narracje indywidualne	51
3.4. Imaginacje	53
3.5. Zastosowanie podejścia narracyjnego i koncepcji imaginacji do badania miast podzielonych	56
3.5.1. Narracje publiczne w miastach podzielonych	59
3.5.2. Narracje przestrzenne w miastach podzielonych	61
3.5.3. Narracje indywidualne w miastach podzielonych	63
3.6. Podsumowanie	65

4. Wyzwania i rozwiązania metodologiczne	67
4.1. Problemy badawcze – co nas zajmuje?	67
4.2. Badania w czasie pandemii	68
4.3. Dokumenty urzędowe jako źródło danych	69
4.3.1. Wyzwania w korzystaniu z danych zastanych	71
4.4. Szata informacyjna miasta jako źródło danych	75
4.4.1. Jak rejestrować szatę informacyjną miasta?	75
4.4.2. Co rejestrować z obfitej szaty informacyjnej wybranych miast?	77
4.4.3. Na marginesie	78
4.5. Zogniskowane wywiady grupowe jako źródło danych	78
5. Narracje publiczne	86
5.1. Narracje w dokumentach miejskich miast podzielonych	86
5.1.1. Słubice	87
5.1.2. Frankfurt nad Odrą	91
5.1.3. Słubice i Frankfurt nad Odrą	96
5.1.4. Cieszyn	99
5.1.5. Czeski Cieszyn	102
5.1.6. Cieszyn i Czeski Cieszyn	105
5.2. Narracje elit w świetle fokusowych wywiadów grupowych	106
5.2.1. Narracje elit w Słubicach	107
5.2.2. Narracje elit we Frankfurcie nad Odrą	117
5.2.3. Narracje elit w Cieszynie	127
5.2.4. Narracje elit w Czeskim Cieszynie	134
5.3. Wnioski	141
6. Narracje w szacie informacyjnej miast podzielonych	145
6.1. Słubice	145
6.2. Frankfurt nad Odrą	153
6.3. Cykle transgraniczne	164
6.3.1. Szlak Kleistów	164
6.3.2. Słubfurt	165
6.3.3. Ścieżka Odry	168
6.3.4. Ścieżka edukacyjna o historycznych miejscach Słubic	170
6.4. Cieszyn	173
6.5. Czeski Cieszyn	181
6.6. Cykle transgraniczne	187
6.6.1. „Ogród Dwóch Brzegów” / <i>Zahrada dvou břehů</i>	187
6.6.2. „Open Air Museum Cieszyn. Český Těšín”	190
6.7. Wnioski	195
7. Narracje indywidualne mieszkańców miast podzielonych	199
7.1. Narracje mieszkańców Słubic	199
7.1.1. Narracja o małomiasteczowości	199
7.1.2. Narracja o mieście transgranicznym	201
7.2. Narracje mieszkańców Frankfurtu nad Odrą	205
7.2.1. Narracja o mieście prowincjonalnym	205
7.2.2. Narracja o mieście kultury i zieleni	207

7.2.3. Narracja o mieście transgranicznym	208
7.3. Narracje mieszkańców Cieszyna	213
7.3.1. Narracja „stela”	213
7.3.2. Narracja o mieście prowincjonalnym	214
7.3.3. Narracja o mieście transgranicznym	217
7.4. Narracje mieszkańców Czeskiego Cieszyna	221
7.4.1. Narracja o mieście prowincjonalnym	221
7.4.2. Narracja o mieście z potencjałem	223
7.4.3. Narracja o mieście transgranicznym	225
7.5. Wnioski	227
Zakończenie	229
Bibliografia	238
Spis tabel	254
Spis rycin	254
Noty o autorkach	257